

Tantárgy neve: Biogeográfia	Kreditértéke: 4
A tantárgy besorolása : kötelező	
A tantárgy elméleti vagy gyakorlati jellegének mértéke, „képzési karaktere” 60/40 (kredit%)	
A tanóra típusa és óraszáma: 28 óra előadás és 14 óra gyakorlat az adott félévben Az adott ismeret átadásában alkalmazandó további módok, jellemzők: tanulmányi látogatás az Állatkertben és a Természettárban	
A számonkérés módja: kollokvium Az ismeretellenőrzésben alkalmazandó további módok: a tanulmányi látogatáson a részvétel kötelező	
A tantárgy tantervi helye (hányadik félév): 4	
Előtanulmányi feltételek: -	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása 3-4 mondatban, valamint 14 (végzős MSc esetén 9) hetes bontásban az előadások A tantárgy oktatásának általános célja: A kurzus célja a biogeográfia alapvető kutatási módszertanának, fogalomrendszerének, a földtörténet fő, az élővilág elterjedését befolyásoló geológiai és klimatikus eseményeinek, az élővilág elterjedését alapvetően befolyásoló tényezőknek, az élővilág szétterjedésének szabályszerűségeinek az ismertetése, valamint a Föld, és hazánk növény- és állatföldrajzi szempontú jellemzése, fontosabb, jellemző csoportjainak ismertetése. Tematika: 1. A biogeográfia tárgya, felosztása, rövid története. Alapfogalmak. A teljes és a részleges elterjedés 2. Az utolsó 100 millió évnek a mai élővilág elterjedését befolyásoló főbb geológiai és klimatikus eseményei. A lemeztektonika elmélete, a kőzetlemezek mozgásának biogeográfiai jelentősége. 3. Tengeráramlatok, földi légköri rendszerek. A jégkorszakok kialakulása, a pleisztocén eljegesedés és következményei. 4. A szétterjedés tényezői, módjai, akadályai. A megtelepedés. 5. Vikarizmus, álvikarizmus, ezek földtörténeti és evolúciós magyarázata. Szigetbiogeográfia. 6. A szárazföldi élettér fő típusai. Zonális, extrazonális és edafikus növénytakarások. A horizontális és vertikális zonalitás. 7. A trópusi esőerdők. Az időszakos trópusi esők öve. 8. Az esős nyarú és az esős telű szubtrópusi területek. Az állandóan száraz területek. 9. A mérsékelt övi füves puszták és lombdők. 10. A hideg öv. Magashegyek biogeográfiája. 11. Regionális növény- és állatföldrajz. 12. A magyar flóra kialakulásának története. Magyarország növénytakarójának általános jellemzése. 13. Magyarország növényföldrajzi jellemzése. 14. Magyarország állatföldrajzi jellemzése.	
Tantárgy-leírás: az elsajátítandó ismeretanyag tömör, ugyanakkor informáló leírása 3-4 mondatban, valamint 14 (végzős MSc esetén 9) hetes bontásban a gyakorlatok A gyakorlat általános célja: A gyakorlati órakeret tömbösített formában tanulmányi látogatás keretében a regionális növény- és állatföldrajzi fajismeret elmélyítését célozza. Tematika:	

1. A Palearktisz állatvilága.
2. A Palearktisz növényvilága.
3. A Nearktisz állatvilága.
4. A Nearktisz növényvilága.
5. Az Afrotropisz állatvilága.
6. Az Afrotropisz növényvilága.
7. A Neotropisz állatvilága.
8. A Neotropisz növényvilága.
9. Az Ausztralisz élővilága.
10. Az Indomaláj régió állatvilága.
11. Az Indomaláj régió növényvilága.
12. Óceánia élővilága.
13. Az Antarktisz élővilága.
14. A világóceánok élővilága.

A 2-5 legfontosabb *kötelező*, illetve *ajánlott irodalom* (jegyzet, tankönyv) felsorolása bibliográfiai adatokkal (szerző, cím, kiadás adatai, (esetleg oldalak), ISBN)

1. Varga János és Rácz István (1996): Állatföldrajz, Eger
2. Székely Pál (1989): A Föld állatvilága. Kis állatföldrajz. Mezőgazdasági Könyvkiadó, Bp.
3. Attenborough, D. (1994): Az élővilág enciklopédiája. GeoHolding Rt. Budapest
4. Hortobágyi, T. és Simon, T. (szerk.) (1981): Növényföldrajz, társulástan és ökológia. Tankönyvkiadó. Budapest
5. Tuba, Z., Szerdahelyi, T., Engloner, A. és Nagy, J. (szerk.) (2007): Botanika I, III. Nemzeti Tankönyvkiadó. Budapest

Azoknak az **előírt szakmai kompetenciáknak, kompetencia-elemeknek** a felsorolása, **amelyek kialakításához a tantárgy jellemzően, érdemben hozzájárul**

a) tudás:

- Ismeri a természetvédelmi kérdések megítélésében szerepet játszó biogeográfiai fogalmakat, tényeket, összefüggéseket.
- Tájékozott a természetvédelem aktuális kérdéseiben.
- Alaposan ismeri a szakterület szakmai szókincsét.
- Rendelkezik a természetvédelem általános és egyéni feladatainak szervezéséhez és végrehajtásához szükséges elméleti tudással.

b) képesség:

- Útmutatás alapján képes ökológiai szemléletű fajmegőrzési, élőhely-fejlesztési, tájrekonstrukciós feladatok elvégzésére.
- Végrehajtóként képes részt venni a K+F+I tevékenységben.
- Képes szakmai döntéseket megalapozó javaslatok kidolgozására.
- Képes szakterülete tudásanyagának összegző értékelésére, azok szóbeli és írásos közvetítésére szakmai közönség számára is.
- Képes szakterületével kapcsolatos szakmai információk megértésére.

c) attitűd:

- A természetvédelmi kérdések megítélésében az élővilág történeti és ökológiai okozatú globális és lokális összefüggérendszerében gondolkodik.
- Érzékeny a szakterületével kapcsolatosan felmerülő problémákra, törekszik azok elemzésére és integrált szemléletű megoldására, azok valódi kiváltó okainak megismerését követően.

d) autonómia és felelősség:

- Felelősséget vállal hazánk természeti örökségének megőrzéséért és védelméért.
- Kialakított szakmai véleményét előre ismert döntési helyzetekben önállóan képviseli.
- Vállalja nyilatkozatainak, véleményének következményeit.
- Útmutatás mellett képes szakmai projektek részfeladatainak elvégzésére.

Tantárgy felelőse (név, beosztás, tud. fokozat): Dr. Kozák Lajos, egyetemi adjunktus, PhD

Tantárgy oktatásába bevont oktató(k), ha van(nak) (név, beosztás, tud. fokozat): -

Évközi ellenőrzés módja:

A tanulmányi látogatáson a részvétel kötelező.

Számonkérés módszereinek részletei:

Félév végén jegymegajánló zárthelyi dolgozat megírásával megajánlott jegy szerzhető. Ennek sikertelensége, vagy meg nem írása esetén szóbeli vagy írásbeli kollokvium keretében vizsga a vizsgaidőszakban, mely során legalább egy A és egy B tétel kerül számonkérésre.

Az aláírás megszerzésének feltételei:

Az aláírás feltétele a tanulmányi látogatáson történő részvétel.

Vizsgakérdések, tételsor:

„A” tételsor:

1. A biogeográfia tárgya, felosztása, rövid története.
2. A reliktum fogalma és formái.
3. A teljes és a részleges elterjedés.
4. Az utolsó 100 millió évnél a mai élővilág elterjedését befolyásoló főbb geológiai és klimatikus eseményei.
5. A tengeráramlatok és szerepük a klíma alakításában.
6. A nagy légköri rendszerek és szerepük a klíma alakításában.
7. A lemeztektonika elmélete, a kőzetlemezek mozgásának biogeográfiai jelentősége.
8. A jégkorszakok kialakulása, a pleisztocén eljegesedés és következményei.
9. Zonális, extrazonális és edafikus növénytakarások és ezek egy-egy jellegzetes képviselője a különböző klímazonokban.
10. A szárazföldi élettér fő típusai.
11. A horizontális és vertikális zonalitás.
12. A Föld flórabirodalmi és azok rövid jellemzése.
13. A trópusi esőerdők klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
14. Az időszakos trópusi esők övének klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
15. Az esős nyarú és az esős telű szubtrópusi területek klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
16. Az állandóan száraz területek klimatikus és növényföldrajzi jellemzése. A sivatagi és félsivatagi növények jellegzetes életforma típusai.
17. A mérsékelt övi füves puszták klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
18. A mérsékelt övi lombdombok klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
19. A mérsékelt övi lombdombok edafikus társulásainak klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
20. A hideg öv klimatikus és növényföldrajzi jellemzése.
21. A Kárpát-medence flórájának preglaciális története.
22. A Kárpát-medence flórájának glaciális története.
23. A Kárpát-medence flórájának interglaciális története.
24. A Kárpát-medence flórájának posztglaciális története.
25. Magyarország növénytakarójának általános jellemzése.
26. Az Alföld flórávidékének jellemzése.
27. Az Északi-középhegység flórávidékének jellemzése.
28. A Dunántúli-középhegység flórávidékének jellemzése.
29. A Dél-Dunántúl flórávidékének jellemzése.

30. A Ny-Dunántúl flóraidékének jellemzése.

„B” tételsor:

1. A passzív szétterjedés.
2. Az aktív és véletlenszerű szétterjedés.
3. A szétterjedés akadályai.
4. Ugrásszerű szétterjedés
5. Diffúziós szétterjedés.
6. Szekuláris migráció.
7. A vikarizmus és álvikarizmus, ezek földtörténeti és evolúciós magyarázata.
8. Szigetek típusai, benépesülésüket befolyásoló tényezők.
9. A szigetbiogeográfia gyakorlati természetvédelmi jelentősége. A metapopuláció fogalma, típusai.
10. Az erszényesek elterjedése, elterjedési mintázatuk magyarázata.
11. A futómadarak elterjedése, elterjedési mintázatuk magyarázata.
12. A medvefélék elterjedése
13. A macskafélék elterjedése.
14. A főemlősök elterjedése.
15. A tevéfélék és lófélék elterjedése
16. Az orrszarvúak és az elefántok elterjedése.
17. A Holarktiszt alkotó Nearktis és Palearktisz közös jellemzői, élőviláguk hasonlóságának és különbségének lemeztektonikai és geográfiai okai.
18. A Palearktisz állatvilága.
19. A Nearktis állatvilága.
20. Az Afrotropisz állatvilága.
21. A Neotropisz állatvilága.
22. Az Indomaláj régió állatvilága.
23. Az Ausztráliai régió állatvilága.
24. Az Antarktis, az óceánok és az Óceániai régió állatvilága.
25. Magyarország állatföldrajzi beosztása.
26. A Pannonicum faunakörzet jellemzése.
27. A Matricum faunakörzet jellemzése.
28. A Carpaticum faunakörzet jellemzése.
29. Az Illyricum faunakörzet jellemzése.
30. A Noricum faunakörzet jellemzése.